

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. כשהיו אומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה שלא יבואו לידי מעילה 2
- ב. לאותה שישנינו שיש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע 2
- ג. אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת ... אין לו שתי ביצים בשתי כיסין אלא בכיס אחד א"נ שתי כיסין וביצה אחת הרי זה מום ... מושיבו על עכוזו וממעך אם יש ביצה סופו לצאת 3
- ד. שמיעך ולא יצאת ונשחטה ונמצאת דבוקה בכסלים והתיר ר"ע 4
- ה. בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש 4
- ו. ושרגליו (שהוא) קלוטות כשל חמור 5
- ז. והשחול והכסול איזהו שחול שנשמטה יריכו וכסול שאחת מיריכים גבוהות 6
- ח. לא שנו אלא שחסר ויתר ביד אבל ברגל טרפה נמי הוי דכל יתיר כנטול דמי...7
- ט. נשבר עצם ידו ועצם רגלו אף על פי שאינו ניכר 8
- י. שגלגל עינו עגול כשל אדם ופיו דומה כשל חזיר ושניטל רוב המדבר בלשונו ... ה"ז מום 9
- יא. המפלת מין בהמה וחיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה 10
- יב. ומעשה שהלחי התחתון עודף על העליון ושאל ר"ג לחכמים ואמרו הרי זה מום 11
- יג. אוזן הגדי היתה כפולה אמרו חכמים בזמן שהוא עצם אחד מום בזמן שאין בו עצם אינו מום 12
- יד. זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר ושאין בה שלש חוליות ה"ז מום 13
- טו. פיו בלום ורגליו מבולמות מחמת הרוח אינו מום מחמת העצם ה"ז מום 14
- טז. עינו אחת גדולה ואחת קטנה 14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יז. הא כתיבא יבלת באורייתא ... מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם דקרא דאית בה עצם מתני' דלית בה עצם ... הא דאית בה שער הא דלית בה שער 15

דף מ.

א. כשהיו אומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה שלא יבואו לידי מעילה

כבר התבאר במסכת מנחות דף צח. שכשפוסקין עם¹ האומנין לבנות במקדש ובעזרות, פוסקין עמהן כך וכך אמה בכך וכך סלע, באמה בת חמשה טפחים שהיא בת עשרים אצבע².

וכשמושחין כלומר מודדים להן מה שבנו מושחין ומחשבין להן באמה גדולה בת ששה טפחים ואצבע שהיא עשרים וארבע אצבעות, וי"א עשרים וחמש כדי שלא יבואו לידי מעילה, מפני שאין מדקדקין במשיחה.

ודוקא בסתם בנין אבל אם פוסקין עמהם לבנות בטבלא של כסף וזהב שהוא דבר יקר מאד אין צריכין להוסיף על כל אמה רק חצי אצבע³.

ב. לאותה ששנינו שיש בשר בין חוליא לחוליא מלא אצבע

¹ רמב"ם הלכות מעילה פרק ה הלכה ה

² בת חמשה טפחים וצ"ע שהוא נגד המשמעות דשם משמע דהיו מודדין הכל באמה בת ששה טפחים רק שהיו מחזירין באמה בת ששה טפחים וחצי אצבע בכספא ודהבא ובבניינא היו מחזירין באמה בת ששה טפחים ואצבע וכן פירש רבינו בעצמו בכלים שם ולכן צריך עיון מה שכתב כאן ומרן העיר במה שלא חילק בין כספא ודהבא לבניינא יעו"ש ולא הרגיש בדבר גדול מזה. ואולי כאן חזר בו רבינו ופירש הא דאיתא שם למה אמרו אחד גדולה ואחת קטנה דקטנה היא בת חמשה טפחים דאילו בת ששה טפחים מיקרי בינונית כמבואר שם ושם וצ"ע. הר המוריה שם

³ תורת הקדשים מה: אות ס, ועיין זה תודה שם ד"ה ולמה אמרו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר לעיל דף לט: שאם היה בין⁴ חוליא לחוליא מחוליות הזנב מלא אצבע בשר, הוי מום וכן אם היה הזנב קצר ועד כמה בגדי חוליא אחת מום, שתיים בשר, ובטלה אורך שתי חוליות מום, היתה שלש בשר, וכן אם זנב הגדי שהיה רק ומדולדל דומה לשל חזיר הוי מום. וי"א⁵ שאינו מום אא"כ דומה לשל חזיר בעיגולו אע"ג שאינו דק וקצר כמוהו, וכן אם נשבר עצם מן הזנב⁶ נחלק הזנב לשנים עד העצם הוי מום וכן נחתך הזנב למעלה מן החוליא⁷.

ג. אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת ... אין לו שתי ביצים בשתי כיסין אלא בכיס אחד א"נ שתי כיסין וביצה אחת הרי זה מום ... מושיבו על עכוזו וממערך אם יש ביצה סופו לצאת

כבר התבאר במסכת קידושין דף כה: ולעיל דף לט: שמהמומים הפוסלים באדם ובהמה, שנים עשר באיברי הזרע⁸ ומהם:

התשיעי – מי שאין לו אלא ביצה אחת אע"פ שיש לו שני כיסין⁹, י"א ששוחטו מיד בחזקת שיש לו ביצה אחת שהרי אין אנו רואין אלא אחת, ואין צריך למשמש בו לראות אם יש לו עוד אחת דרובן אם יש להם שני ביצים ניכרים מבחוץ, ואפילו אם לאחר שחיטה נמצאת לו דבוקה בכסלים הוי מום כיון שהוא דבוק בכסלים ואינו ניכר במקומו, ויש אומרים שצריך למשמש בו קודם שחיטה אם יש שם ביצה, שאם יש לו שם ביצה סופה

⁴ רמב"ם שם רש"י בכורות מ ע"ב

⁵ השגת הראב"ד לפי הבנת הכס"מ והערוך השולחן העתיד שם סעי' יג אבל הלח"מ הבין בדעת הראב"ד דבעינן שיהיה דק קצר ועגול כשל חזיר ולא עגול בלבד

⁶ רמב"ם שם

⁷ לבוש שם

⁸ פרק ז מביאת מקדש הלכה ה ושם סעי' יב לבוש סי' שט

⁹ ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן שהוכיח שלדעת הרמב"ם בין באדם בין בהמה יש שני כיסים אבל דעת תוס' בכמה מקומות שאין לאדם אלא כיס אחד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

לצאת ויהא ניכר מבחון, ואפילו לא יצא ולאחר שחיטה נמצאת לו דבוק בכסלים אינו מום, וצריך לקברו כיון שנשחט ואין בו מום.

וכן מי שאין לו ביצים כלל נמי הוא מום.

העשירי מי ששתי ביציו בכיס אחד.

ד. שמיעך ולא יצאת ונשחטה ונמצאת דבוקה בכסלים והתיר ר"ע

בכור שהיתה¹⁰ לו ביצה אחת ושני כיסים, וברקו המומחה והושיבוהו על הרגוזו ומעכו ולא יצאת ביצה שנייה והתירו המומחה, ונשחט ונמצא השנייה דבוקה בכסלים הרי זה מותר, הואיל ומעכו.

אבל אם לא נמעך אף על פי שנשחט על פי מומחה הרי זה יקבר¹¹.

ה. בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש

¹⁰ רמב"ם הלכות בכורות פרק ג הלכה ה

¹¹ דאם לא נמצא רק ביצה אחת ושני כיסים אסור לו לשחוט, פן ע"י מיעוך ע"ג עכוזו יצא הביצה הטמונה אצל הכסלים, ורק כי מיעך אותו ולא יצא מותר לו לשחוט, אבל כי לא מיעך אותו ע"ג עכוזו ושחטו, ונמצא הביצה השנייה דבוקה בכסלים, דכיון שהיא דבוקה בכסלים, ואז יודעים אנחנו שאף אם מיעך אותו ע"ג עכוזו ג"כ לא היה יוצא הביצה, כיון דהדבוק שלהכסלים אינו מניח לו לצאת, בכ"ז יקבר, כיון שלא עשה כדיון, שהיה צריך לחוש שמא אינו מדובק להכסלים, רק מונח אצל הכסלים, ובמיעוך ע"ג עכוזו תצא הביצה, לכן לא עשה המומחה כדיון, ואינו מומחה לזה, והוי כאלו נשחט שלא ע"פ מומחה, ולכן יקבר, דקיי"ל כר"מ בגזירותיו (בכורות כ"ח ע"ב), דאם נשחט שלא ע"פ מומחה אפילו במומין שאינן משתנין, ואיגלאי מילתא דאותו המום הוה מקודם בכ"ז יקבר, ולכן כאן אף על גב שכיון שהוא דבוק לכסלים ודאי דלא היתה יוצאת ע"י מיעוך, בכ"ז כיון שהמומחה שהתיר לשחוט בלא מיעוך עשה שלא כדיון, דהיה לו לחוש שמא היא טמונה ואינה דבוקה, וסופה לצאת ע"י מיעוך, ולכן לא הוי מומחה, והוי כאלו נשחט שלא ע"פ מומחה, ודוק. או"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת חולין דף נח: שבהמה בעלת חמש רגלים¹² או אין לה אלא שלש רגלים הרי היא בעלת מום¹³ ופסולה לגבי מזבח.

ו. ושרגליו (שהוא) קלוטות כשל חמור

אם היתה אחת¹⁴ מרגליו וידיו פרסתה עגולה כשל חמור אע"פ שהיא סדוקה ופרוסה שאינן דומה ממש לחמור (שחמור אינו סדוק¹⁵).

וכן אם היתה ידו או רגלו קלוטה כשל חמור וזהו קלוט האמור בתורה¹⁶.

¹² רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ב הלכה ה

¹³ ש לתמוה על רבינו שהשמיט החילוק בין יד ורגל המבואר בגמ' ולא ביאר בהדיא ואולי סמך עצמו על מש"כ בהל' שחיטה. והיינו דווקא למעלה מראש עצם התחתון אבל משם ולמטה כשר כמו שמבואר כל זה ביו"ד סי' נ"ה בטור ושו"ע שם ו

¹⁴ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ב הלכה ה

¹⁵ לבוש שם

¹⁶ לכאורה משמע דלא היתה עגולה רק שמחובר פרסתה יחד ה"ז מום ולא ידעתי מניין לקח זה הא במשנה שם מבואר ושרגליו קלוטות כשל חמור ועלה קאי רב פפא ואמר לא תימא עגולין ולא סדיקין אלא כיון דעגילין אף על גב דסדיקין. א"כ מפרש דזהו פי' של קלוטות שיהיו עגולות ולא דבר אחר וא"כ מנ"ל דלא סדיקין לבד ולא עגולות דהוי מום ואי מהא דברייתא שם קלוט שרגליו קלוטות כשל חמור וכשל סוס עכ"ל הא גם במשנה איתא לשון קלוטות ומפרש לה ר"פ דהיינו עגולות א"כ כך תפרש ג"כ לשון הברייתא וכן מפרש באמת הקרבן אחרן אותן לשון בתנ"כ פרשת אמור פ"ז יעו"ש היטיב ועוד אי הא דמחובר לבד מיקרי קלוט א"כ מאי האי דאיתא שם מ"ג א' דקלוט ליתא באדם ואיתא בבהמה הא קלוט כזה איתא נמי באדם כדלעיל פ"ו מהל' ביאת מקדש הי"א והי"ג יעו"ש לכן מכל הלין טעמי נ"ל כי הוא הכל דבר אחד עם הא דלעיל וכן שיעור דבריו דאם היו אחד מידי ורגליו פרסתה עגולה כשל חמור אף על פי שהיא סדוקה ופרוסה רק שהיתה ידו או רגלו קלוטה (ר"ל עגולה) ה"ז מום וזהו קלוט האמור בתורה כן נראה לענ"ד ברור. הר המוריה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ז. והשחול והכסול איזהו שחול שנשמטה יריכו וכסול שאחת מיריכים גבוהות

מששת מומים פוסלים בידים וברגלים¹⁷ נכללו:

הראשון הפסח¹⁸,

השני ומי שנשמטה יריכו הוא שרוע האמור בתורה דהיינו שהרגל ארוכה יותר מן הצורך ע"י שנשמטה יריכו¹⁹,

¹⁷ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ז הלכה ט

¹⁸ ההבדל בין פסח לצולע שהצולע הוא ע"י שנשמט הירך והולך על צלע אחת והפסח דולג (מלבי"ם שם אות מז)

¹⁹ מלבי"ם שם אות מט ועיין בלבוש יו"ד סי' שט וז"ל ודוקא שלא איעכול ניביה אבל איעכול ניביה הוא מריפה ופסול מצד מריפה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

השלישי מי שאחת מירכותיו גבוהה מחברתה, שדרך הבהמה²⁰ שהירך מחוברת לאליה סמוך לכסלים, ולא למעלה מן הכסלים, וזו הירך על גבי הכסל²¹.

ח. לא שנו אלא שחסר ויתר ביד אבל ברגל טרפה נמי הוי דכל יתיר כנטול דמי

וכבר התבאר שם דף נו שבהמה שנחתכו רגליה טריפה, לפיכך אם²² יש לה ג' רגלים גם כן טריפה, דכל יתיר כנטול²³ דמי²⁴ וכאילו חסר רגל אחת דמי.

²⁰ ר"ב בכורות שם מ"ז

²¹ ועיין תוי"ט שם מ"ז "והנה נראה לפ"ז כשהשני בתוך הכסל עצמו. הרי הוא גבוהה והוי מום. ואף בפי' הרמב"ם כתוב כן. אמרו כסול זה שרגלו א' בתוך הכסל ע"כ. אבל בגמ' אשכחן דהכי תניא כסול שרגלו א' בתוך הכסל ורגלו א' על גבי הכסל"

²² שו"ע ונו"כ נה ד

²³ דעת רש"י ורמב"ם דלא נחשב זולת כחסר ולא כניטל, דהא באמת אין עתידין להיות ניטל כלל, אך הבהמה לא תתקיים כמו אם חסר אחד אינו מתקיים, כמ"ש הר"ן [טז: סוף דיבור ראשון]. ומה שהמציאו אחרונים דאין יניקה אחד מספיק לשני אברים, ועתידין שניהם להיות ניטלין, הם המציאו טעמים מסברת הכרס בלי יסוד ומקור, ואין בזה שום ממש כלל. ואף לדעת הסוברים דהוי "כניטל" אין הכונה דעתיד להיות ניטל, אלא גם אם חסר כשר בזה, זולת ניטל ביד טריפה סברו חז"ל דזה כאיב לה כמו ניטל ביד. ומה מבואר דיתר כים הורדא וכיוצא דאין בו טריפות בעצמו זולת בא להנין על הורדא, אין שייך לומר כי יתר כחסר, וכל כיוצא בו, יד יהודה כה

²⁴ הט"ז האריך מאד בדין זה והקשה הא קי"ל כרש"י דכל יתיר וכו' פירושו כאלו ניטל הכל לכן גבי ב' כבדים אסור ובטחולין מותר גם לסברא זו יש להתיר בכבד אם היתרת הוא למטה ממקום מרה וחיותא ובשני טחולין יש לאסור אם דבוקין בסומכיה ויש רוצים לחלק בין כבד לרגל הואיל שברגל יש הרבה איברים ולא משמע כן בכל הפוסקים ומסקנתו לענין הלכה כיון דהאחרונים פסקו דלמטה מצ"ה כשר יתרת הרגל וכן הוקבע בש"ע אין לזוז מזה וממילא גם בכבד כשר כשהיתרת עומדת שלא במקום מרה ומקום חיותא אכן אם נמצא יתרת הכבד תלוי ועומד ואינו דבוק לגמרי לזאת כיון דלדעת רש"י טריפה ולא נמצא מן האחרונים שהורו בה להתיר לכך טריפה ובטחול אם היתרת דבוק בסומכיה ודאי מורינו לאיסור וכמ"ש רמ"א בסי' מ"ג אלא שמקיל בהפסד מרובה ואין נראה להקל ויש להחמיר אפילו בהפסד מרובה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אבל אם²⁵ היו לה שלש ידיים או יד אחת מותרת, לפיכך אם נחתך היד שלה מותרת.

והוא שיהיה זה היתר מחובר במקום שאם יחתך שם שהוא טריפה, כגון מראש עצם התחתון שנקרא ארכובה ולמעלה²⁶, כמו שהתבאר לעיל דף נז.

והוא שיגיע זה הרגל עד לארץ ויהא לו צורת רגל שיוכל להלוך עליו, אבל אם אינו מגיע עד לארץ ואינו הולך עליו אינו רגל אלא דלדולי בשר וכשרה.

אבל אם למטה בארכובה הנמכרת עם הראש יוצאים רגלים אפילו מגיעים לארץ כשירה, כיון שאם נחתך שם כשרה.

וכן אם הרגל היתר הזה אינו דבוק ברגל אחר אלא יוצא מן הגוף אצל הרגלים אפילו מגיע לארץ כשרה, דהוי כאילו נחתך מאותו מקום שהוא מחובר שם ושם אין חתך פוסל בה.

ואם נמצא בתרנגולת למעלה במקום צומת הגידין יתרת כמו אצבע, ואפילו יש בו עצם וציפורן, יש מתירין משום שאין יתרת כנטול דמי אלא כשהיתרת היוצא בעומד, כגון יתרת רגל ממש ולא דבר אחר כמו שאמרנו למעלה, ויש אומרים כיון שדרך התרנגולת להיות להם אצבע למטה שאין הולכים עליה, גם אם נמצא יתרת כמו אצבע במקום שאם יחתך שם טריפה הוי כאילו נחתך שם וטריפה אפילו אינו דומה לרגל ואינו מגיע לארץ.

ואם נבראת חסרת רגל דהוי כמו ניטל וטריפה, והוא שנברא חסרת עצם העליון או האמצעי, אבל אם נבראת חסרת עצם התחתון יש להכשיר, אף על פי שאם נחתך תוך הפרק טריפה, הכא מכשירין, דלא אסרינן בנחתך שם אלא מספק שמא נגע בעצם האמצעי או בצומת הגידין דבידי אדם אי אפשר לצמצם, אבל בידי שמים שאני דאפשר לצמצם וכשר.

ט. נשבר עצם ידו ועצם רגלו אף על פי שאינו ניכר

²⁵ רמב"ם הלכות שחיטה פרק ח הלכה יא
²⁶ דהיינו מסוף הערקום ולשוק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

מששת מומים פוסלים בידים וברגלים²⁷ נכללו:

הרביעי מי שנשבר עצם ידו אפילו אם הוא רק באצבעו²⁸ ואפילו אינו חסר כלום²⁹ והוא שיהיה ניכר מבחוץ אבל אם השבר בפנים ובחוץ אינו ניכר אינו מום,

החמישי מי שנשבר עצם רגלו אפילו רק באצבעו³⁰ והוא שיהיה ניכר ואע"פ שאינו ניכר כשעומד³¹ אם ניכר כשהוא מהלך הרי זה מום, השישי יבואר להלן מי שרגליו מבולמות.

י. שגלגל עינו עגול כשל אדם ופיו דומה כשל חזיר ושניטל רוב המדבר בלשונו ... ה"ז מום

אם היה מושב³² גלגל עינה עגול כשל אדם, או היה הלבן שבעין עגול כשל אדם הרי זה מום, אבל אם

²⁷ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ז הלכה ט

²⁸ מלבי"ם שם אות נ

²⁹ לבוש שם

³⁰ מלבי"ם שם

³¹ בלבוש יו"ד סי שט כתב זה גבי בהמה גם על היד וגם על הרגל ועיין בליקוטי הלכות שם דף מ נכ ע"ב בדפו"י בעין משפט אות מ דבבהמה שייך גם ביד וגם ברגל אבל באדם אין שייך ביד שיהיה ניכר כשהוא מהלך ולהכי אם אינו ניכר ממש אינו מום אמנם אפשר דשייך שיהיה מום אם ניכר בשעת עשיית מלאכה

³² רמב"ם איסורי המזבח פ"ב ה"ב ערוך השולחן העתיד איסורי מזבח סי' נב סעי' ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

היה השחור שבעין עגול כשל אדם. ו"א³³ שאינו מום וי"א³⁴ שגם בזה הוי מום.

היה פיה דומה³⁵ לשל חזיר פרום ששפתו העליונה עודפת על של התחתונה או של עליונה עודפת על של תחתונה ואפילו אם אינו חד כשל חזיר הרי זה מום, ודוקא אם יש בהם עצם אבל אם אינו אלא בשר עודף אינו מום. וי"א³⁶ שבעליונה אפילו³⁷ אם אין בה עצם הרי זה מום³⁸.

מי שניטל³⁹ רוב המדבר של לשונו אפילו אותו הלשון שאינו מדובק למלקוחיו דהיינו חלק הלשון המתנענע והאדם מדבר בו⁴⁰ דהוי כמום שבגלוי דכשפותה פיו רואים הכל חתיכת זה הלשון.

יא. המפלת מין בהמה וחיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה

³³ כ"כ בערוך השולחן העתיד שם ליישב מדוע סתם הרמב"ם וכתב גלגל עינה עגול כשל אדם הא בבכורות מ ע"א מחלקינן שהשחור שבעין עגול כשל אדם והלבן אינו ועל זה תירץ דהרמב"ם איירי במושב העין שכל בור מושב העין קרוי גלגל וא"כ הוי מום כיון שגם הלבן עגול כשל אדם אבל אה"נ השחור תמיד בדרך הטבע הוא עגול כשל אדם

³⁴ בכס"מ שם כתב שהרמב"ם לא היה לו הגירסא בבכורות שם שהשחור עגול כשל אדם והלח"מ כתב שאפילו היה לו הגירסא אינו לכל האמוראים ולהכי סתם הרמב"ם דס"ל לדינא שהשחור אינו עגול כשל אדם ועיין בלבוש יו"ד שם שכתב שהשחור אינו כשל אדם והלבן עגול כשל אדם ועיין בערוך השולחן העתיד שם שהקשה האידך שייך לומר שיחלקו במציאות וכן הקשה בליקוטי הלכות בעין משפט בגמ' שם אות נ

³⁵ לבוש יו"ד סי' שט סעי' ב

³⁶ רמב"ם שם ועיין רש"י שם מ ע"א ד"ה לא

³⁷ כ"כ בליקוטי הלכות בכורות מ ע"א ועיי"ש בעין משפט אות ק שמעמא הוי כיון שבחזיר לחי העליון בלבד עודף על התחתון ולהכי בלחי העליון שעודף דומה לחזיר והרי הוא מום אף בלא עצם אבל לחי התחתון שגם אם עודף אינו כחזיר א"כ בעינן עצם כדי ליחשב מום

³⁸ ובכלל זה לחי העליון עודף על תחתון אע"ג שאין בו עצם וכנ"ל מהליקוטי הלכות בכורות מ ע"א

³⁹ שם ה"ז וערוה"ש שם סעי' יא

⁴⁰ ערוה"ש יו"ד סי' שט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת חולין דף עא. שהמפלת כמין⁴¹ בהמה חיה ועוף⁴², או כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים, וכל צורות ולד, או שפיר העור העבה של הולד שבו מונחים העצמות והבשר ביצירה. ושליא המסובבת את הולד. וחתיכה שיש בה עצם, עכשיו שאין אנו בקיאים בצורות⁴³, חוששת לולד וטמאה י"ד יום משום ספק נקבה⁴⁴.

דם קרוש⁴⁵ בלבד בלי ריקום שיוצא בתחילת העיבור – אין בו חשש לולד, ובהריון יותר ממ' יום וספק שמא יש עצם, צריך לבדוק.

יב. ומעשה שהלחי התחתון עודף על העליון ושאל ר"ג לחכמים ואמרו הרי זה מום

⁴¹ שו"ע ונו"כ קצד ג

⁴² בפת"ש (סק"ה) הובא מתשובה מאהבה (ח"א סנ"ג) בולד כמין אדם ובהמה אם מותר להמיתו שלא יגרום מכשול, ומסיק דאסור לגרום לו מיתה.

⁴³ מדינא דגמ' קי"ל לחכמים (כא א) דאין חוששין לולד אלא כשיש צורת אדם, ודלא כר"מ דאפילו אין בו צורת אדם, אלא דכיון דאין בקיאים בצורות, וי"א דכשיש סימן אחד כאדם הוי צורת אדם, וחוששין בכל גוונא, ואפילו בצורת בהמה ממש, לכן יש לחוש לולד בכל הפלה. ובשפיר שמא הי' ולד, ולענין שליא אמרו בבב' (כ א) דהיא סימן ולד, ובחתיכה עם עצם העצם הוא סימן ליצירת אדם.

⁴⁴ מקשים דבסעיף א' מבואר דימי לידה שאין רואה בהם עולים לה לז"נ, ומגיהים בדברי הש"ך, ובפת"ש (סק"ז) הובא משו"ת חת"ס (יו"ד סקס"ט) שהגיה צריכה ז"נ, ואחר י"ד יום, שהוסיף "ו", דהיינו שעכ"פ צריך שתמתין י"ד יום אף על פי שהיו נקיים בתוכם, ואין צ"ל בנפרד.

(שם). נראה דבע"נ יחמיר: ודלא כמ"ז לעיל (סק"ב) דס"ל דהיום שאין בועלין על דם מוחר א"צ לפרוש בליל מ"א ופ"א, ושם (סק"ג) כתב דבמפלת לית דחש לה, ועי' מש"כ שם (על המ"ז סק"ב) לענין הלכה. – ולדיעות שמחמירים בליל מ"א ופ"א אפשר דצריך נמי בדיקה כיון שהוא משום חשש וסת.

⁴⁵ בפת"ש (סק"ו) הובא דיש מחמירים גם כשאין עצם, אבל לא חשו לדבריהם, ולפ"ז מה שלפעמים יוצא דם קרוש אין לחוש לולד, דולד הוא רק כשיש צורה או חתיכה שיש בה עצם, או שפיר או שליא, או כשיש ריקום דחוששים כיון דאין בקיאים בזה, אבל דם בלבד שנקרש אינו כלום, והסיבה לדם שנקרש הוא וסת שנעצרה זמן רב כמ' ונ' יום והדם נקרש ויוצא בחתיכות, או דם שנקרש בתחילת הריון ואינו ולד כיון שאינו בשר, ואפילו יצא אחר ג' חדשים, כשנראה שנתקלקל ההריון בתחילתו ונקרש, ולפ"ז ליכא נפ"מ לפדיון הבן והבא אחריו נפדה כיון דליכא חשש ולד. ובאופן שההריון נמשך הוי הוכחה שלא הי' ולד וא"צ בדיקה, ואם אינו נמשך ואפשר שהי' הריון יותר ממ' יום וספק שמא יש עצם, צריך לבדוק. וכשיש ריקום עי' פת"ש (יו"ד סש"ה סק"ב"ט) ושו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סש"ה).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

מי שעצם⁴⁶ לחיו התחתון עודף על העליון כל שהוא, ואם אין בה עצם אינו מום וכן אם העליון עודף על התחתון אף כשיש בו עצם אינו מום וי"א⁴⁷ שבעליון אפילו אם אין בו עצם הרי זה מום החמישי מי שפיו נפוח מחמת גופו וברייתו

דף מ:

יג. אוזן הגדי היתה כפולה אמרו חכמים בזמן שהוא עצם אחד מום בזמן שאין בו עצם אינו מום

מי שהיתה אזנו כפולה לשתיים, אפילו הגדי שדרך אזניו להיותן נוטות וכפולות ובלבד שיהיו לו שני סחוסין⁴⁸, אבל אם אין לה אלא סחוס אחד והרי הוא כגוף אחד שנכפל כשר. וי"א⁴⁹ שפי

אזנו כפולה לשתיים הוא שיש לו שתי אזנים מצד אחד אוזן בתוך אוזן ואין לה אלא תנוך

⁴⁶ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ז הלכה ז, פרק ח הלכה ח

⁴⁷ כ"ב בליקומי הלכות בכורות מ ע"א ועיי"ש בעין משפט אות ק שטעמא הוי כיון שבחזיר לחי העליון בלבד עודף על התחתון ולהכי בלחי העליון שעודף דומה לחזיר והרי הוא מום אף בלא עצם אבל לחי התחתון שגם אם עודף אינו בחזיר א"כ בעינן עצם כדי ליחשב מום

⁴⁸ במשנה בכורות פ"ו מ"ט איתא און הגדי שהיתה כפולה, אמרו חכמים, בזמן שהיא עצם אחד, מום. ואם אינה עצם אחד, אינה מום. ופי' ברמב"ם בפירוש המשניות שם "ענין עצם הוא גוף אחד וגולם אחד כמו שנמל גולם רך וכפלו גזור ממה שנאמר וכעצם השמים למוהר" וזהו מש"כ הכא כתב בב"י סימן ש"ט דנראה שהוא מפרש בזמן שהיא עצם אחד. היינו לומר שהאוזן הנוסף הוא עצם אחד בפני עצמו. ובזמן שאינו עצם א' היינו לומר שהאוזן הנוסף אינו עצם בפני עצמו ועיי"ש בתפארת ישראל שכתב שהיא דעה שלישית דהיינו שכל אוזן הוא גוף אחד בפני עצמו

⁴⁹ ר"ב מסכת בכורות פרק ו משנה ט ותוי"ט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

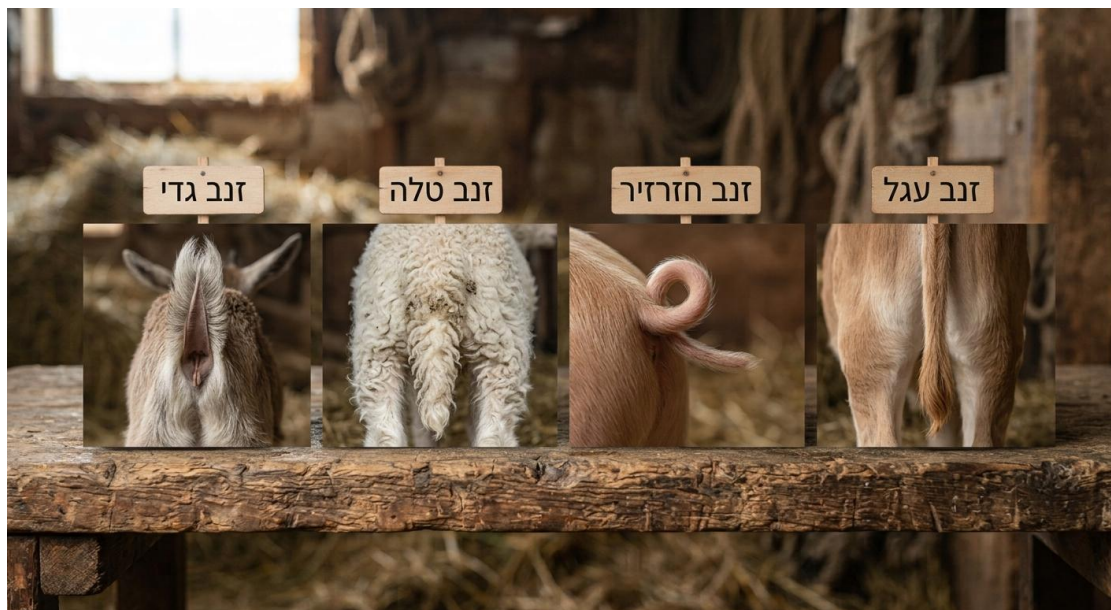
מסכת בכורות

אחד, שנכפל תנוך העליון לתוכו ונתחבר למטה, הוי מום ואם התנוכים מובדלים למעלה כשר⁵⁰.

יד. זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר ושאינן בה שלש חוליות ה"ז מום

אם היה הזנב קצר⁵¹ הרי זה מום ועד כמה בגדי חוליא אחת מום, שתיים כשר, ובטלה אורך שתי חוליות מום, היתה שלש כשר.

וכן אם זנב הגדי שהיה רך ומדולדל דומה לשל חזיר הוי מום. וי"א⁵² שאינו מום אא"כ דומה לשל חזיר בעיגולו אע"ג שאינו דק וקצר כמוהו, וכן אם נשבר עצם מן הזנב נחלק הזנב לשנים עד העצם הוי מום וכן נחתך הזנב

למעלה מן החוליא⁵³.

⁵⁰ וכתב שם בר"ב "ומעמא לא אתפרש. ומכל מקום לא דמי לבעל חמש רגלים, דאזין בתוך אוזן אינו נראה כל כך" ולרמב"ם אפשר שמום כה"ג פסול

⁵¹ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ב הלכה ד

⁵² רש"י השגת הראב"ד לפי הבנת הכס"מ והערך השולחן העתיד שם סעי' יג אבל הלח"מ הבין בדעת הראב"ד דבעינן שיהיה דק קצר ועגול כשל חזיר ולא עגול בלבד

⁵³ לבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

טו. פיו בלום ורגליו מבולמות מחמת הרוח אינו מום מחמת העצם ה"ז מום

מי שפיו נפוח מחמת גופו וברייתו הרי זה מום, אבל אם הוא נפוח מחמת הרוח דהיינו מחמת שנצטננו ברוח ובקור⁵⁴ אינו מום, וי"א⁵⁵ שאם פיו צר שאין לו רוח כל כך בתוך הפה אינו מום אך אם מחמת העצם, שהשפתיים פתוחות יפה, אך עצמות הלחי אדוקות שאינו יכול להרחיב אותן וכשהוא אוכל מרחיב השפתיים הרי זה מום.

מששת מומים פוסלים בידים וברגלים⁵⁶ השישי יבואר מי שרגליו מבולמות כלומר נפוחות⁵⁷ מחמת עצמן וברייתן⁵⁸, אבל אם היו מבולמות מחמת הרוח אינו מום. ויש מפרשים⁵⁹ שמבולמות היינו שכפות רגליו צרות קצרות ומוקשות. אם כל כף הרגל צרה אינו מום ואם רק העצם צרה והבשר מתרחב ומתפשט הרבה מעבר לעצם הרי זה מום.

טז. עינו אחת גדולה ואחת קטנה

כבר התבאר לעיל דף ג: שיש מומין הפוסלים באדם מלשרת בבית המקדש⁶⁰ ואינם פוסלים בבהמה ומהם מי שעניו גדולות הרבה כשל עגל ומי שעניו קטנות כשל אווז. וכל שכן אם אינם שוות.

אולם בבהמה אינה פוסלת אלא מי שעינה אחת⁶¹ גדולה כשל עגל והשניה קטנה כשל אווז, שהרי זה מום לענין קרבנות וקדושת בכור.

⁵⁴ חזו"א על הרמב"ם שם

⁵⁵ רש"י בפ"י הראשון בפיו בלום

⁵⁶ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ז הלכה ט

⁵⁷ הר המוריה שם הלכה ז

⁵⁸ שירך אחד גדול משל חבירו (לבוש שם)

⁵⁹ ברש"י ובטור

⁶⁰ רמב"ם ביאת המקדש פרק ז הלכה ו

⁶¹ רמב"ם איסורי המזבח פ"ב ה"ב ערוך השולחן העתיד איסורי מזבח סי' נב סעי' ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ודווקא באופן זה הוי מום⁶² אבל אם ההפרש בין העינים אינו שזה גדול כשל עגל והשני כשל אווז אל פחות, או ששניהם כשל עגל או שניהם כשל אווז אינו מום, וכן אם אחת גדולה כשל עגל ואחת כדרכה או אחת קטנה כשל אווז ואחת כדרכה אינו מום⁶³.

**יז. הא כתיבא יבלת באורייתא ... מה לי בגופו ומה לי בעינו
אלא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם דקרא
דאית בה עצם מתני' דלית בה עצם ... הא דאית בה שער
הא דלית בה שער**

יבלת שיש⁶⁴ בה עצם בכל מקום שתהיה בין בעין בכל מקום הוי מום, ושאינ בו עצם בכל הגוף אינו מום ואפילו יש בה שער.

אם יש בלובן עינה יבלת שיש בה שער⁶⁵, הוי מום, ובשחור אפילו יבלת בלא שיער הוי מום שכיון שיש בשחור יבלת א"כ אינו רואה באחת מעיניו ראייה ברורה דהוי מום.

⁶² אע"ג שבאדם הוי מום גם באופנים הבאים הוא משום דבעינן שוה בזרעו של אהרון ערוך השולחן העתיד שם

⁶³ וכ"כ בליקוטי הלכות בכורות מ בעין משפט אות ל ועיי"ש בדעת רש"י בזה

⁶⁴ לבוש שט ב

⁶⁵ ובשחור אפילו יבלת בלא שיער הוי מום שכיון שיש בשחור יבלת א"כ אינו רואה באחת מעיניו ראייה ברורה וזה כבר נתבאר לעיל דהוי מום ודעת רש"י בכורות מ ע"ב שרק יבלת שבשחור הוי מום גמור אבל בלבן ויש בה שיער אינו מום גמור אלא דינה כדלקמן בקדשים שלא קריבין ולא נפדין, אלא ירעו עד שיפול בהן מום ודעת תוס' שם שבלבן לא הוי מום כלל ובשחור עם שיער הוי מום גמור ובשחור בלא שיער לא קריבין ולא נפדים (ערוך השולחן העתיד שם סעי' ו)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

